«وكوّن الأشياء فكانت كما كونها، وعلم ما كان وما هو كائن»

«وكوّن الأشياء فكانت كما كونها، وعلم ما كان وما هو كائن»؛ این قشنگ است. «علم ما کان و ما هو کائن»، نفرمودند «و ما یکون». مرحوم قاضی سعید قمی تعبیری میکنند به «الذی یختر بالبال الآن/ یحضرنی الآن». نکته لطیف قشنگی است. میگویند این «کان» یعنی هر چه زمانی است ولو در آیندهٔ. «و علم ما کان»؛ ولو در یک میلیون سال آیندهٔ. چرا؟؛ چون در یک میلیون سال آیندهٔ وقتی محقق شد، دوباره «کان» میشود. پس «علم ما کان»، یعنی هر چیزی که زمانی است را میداند. «کان» یعنی هر چیزی که زمانی است. «و ما هو کائن» یعنی چه؟؛ یعنی آنچه که زمانی نیست. پس خدای متعال هم زمانیات و سیالات را میداند و هم غیر زمانیات را. «ما کان» یعنی هر چه در بستر عالم فیزیک و زمان است. «و ما هو کائن»؛ یعنی نه آنکه در زمان حالا هست. این چیزی که در زمان الآن هست، دوباره فردا «کان» میشود. «کائن» یعنی هر چیزی که هست و بدون زمان است. مثل حقائق ریاضی، دو دو تا چهار تا. خیلی از چیزها هست که «علم ما کان»؛ هرچیزی است که در بستر فیزیک و زمان در بیایی را میداند. «و ما هو کائن»؛ یعنی جوری هست که نیاز به زمان و مکان ندارد. آن را هم میداند. این نکتهای بود که میخواستم بگویم. شرح ایشان را نگاه کنید.

شاگرد: احتمال «اذ» تعلیلیه را نفرمودید.

استاد: در شرح ایشان نگاه کنید؛ «اذ» تعلیلیه به این صورت میشود، «کان»؛ فقط او بود که بود. چرا؟؛ «اذ لم یکن شیء غیره»؛ چون هیچ چیزی غیر او نبود. روی مبنای خود قاضی سعید است. یعنی احتمال دوم. چرا ازلیا بوده است؟ چون «لم یکن شیء غیرُه». این تعلیلی است که فرمودهاند.

شاگرد: معنای سومی که فرمودید، مانند موبانه صحبت کردن است. یعنی وقتی خدمت استادی صحبت میکنیم، نزد ایشان صحبت از دیگری غیر موبانه است.

استاد: مسأله تادب جای خودش است. حتی نقلهایی هم مخالف این است؛ حضرت علیه السلام فرمودند: «النعوت نعوت الذات و اسمائها جاریة علی المخلوقین». این روایت به یک نحوی باید معنا بشود. درست برعکس معنای سوم است. ولی بیانی که ما داشتیم، صرف تادب نیست. مسأله به مبانی مهمی بر میگردد که باید صاف بشود. لذا گفتم بعد از فراق از آن مبانی و صحت و سقم و نقدش، به اینجا میآییم. لذا صرف تادب نیست.

و الحمدلله ربّ العالمین و صلّی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

بازبینی #3
ایجاد شده 27 ژانویه 2025 15:20:47 توسط ... .
به روزرسانی شده 9 فوریه 2025 16:38:27 توسط ... .